

Vuk'uzenzele

Vha i qiselwa nga Vhudavhidzani ha Muvhuso (GCIS)

Tshivenda/English

Khubvumedzi 2015

Ina
khunguwedzo
dza mishumo

MAHALA

Kha vha
qivhe Mukha-
ntselara
wawho

Siatari 10

Ofisi ya tshume-
lo ya mafhuno
a zwa Mitani i
khou sedzes
kha vhana

Siatari 14

Afrika li nga
vha muranga-
phanda kha
tshanduko i
bvededzaho

Siatari 15

Tshikolo tshiswa tsha tshi- tshavha tsha Mpumalanga

Tshikolo tsho Tanganelaho tsha tshimodeni tsha Makause tshire tsha nga tanganedza matshudeni vha swikaho 1 200 tshi ngei Phola, kha ja Mpumalanga.

Vho Noluthando Mkhize

Tshikolo tsho Tanganelaho tsha Makause, tshi wanalaho ngei Phola hune ha vha Mpumalanga, tsho qisa fhulufhelo kha tshitshavha nga u vhona uri hu na tswikelelo ya pfunzo.

Tshikolo tsha tshimodeni tsho duraho R74 milioni tsho vha hone nga murahu ha vhufarani he ha vha hone vhukati ha Muhasho wa Pfunzo ya Mutheo na khamphani ya mugodi ya Glencore.

Tshikolo itshi tsho vha tshi tshipida tsha thandela khulwane ya mupfuluwo, he Glencore ya pfulusa mita i linganaho 120 ubva vhuponi ha mahayani ha Tweenfontein uya Phola, sa tshipida tshayo tsha Thandela ya Khwinisedzo ya Tweefontein.

Thandela iyi i qetshedza vhubindudi ha R8 bilioni ya Glencore, ya thol vhashumi vha tshothe vha linganaho 780, vha bvededzaho thounu dza milioni dza malo nga nwaha dza zwibvededza zwa malasha. Musi hu tshi

khou fhaqwa, thandela iyi yo ita uri hu sikwe mishumo i fhiraho 2 600 na zwikhala zwa mishumo na zwa mabindu zwo vhalaho kha vhoramabindu vhapo nga kha u tholwa hapo.

Thandela iyi i katela u bvededza ha madzulo, zwo fhedzwaho ho shumiswa R70 milioni, ine ya do thusa mita i linga-naho 120 ya vho pfuluwaho nga ma-dzulo.

UVHUYEDZEDA FHULU-FHELO

Tshikolo tshire tsha wanala vhukati ha nndu dzine dza khou bvededza, tshi na gireidi dza phuraimari thukhu, phuraimari na dza sekondari. Tshi na kijasirumu dza 32, laborothari dza saints, tshomedzo dza zwa u guedula bika, wekishopho dza zwa mabulannga na methala, laiburari, se-nthara ya khompyutha na holo ine ya nga dzhena matshudeni vha 1 200.

Vho Amos Shali Mahlangu vha na miwaha ya 32 vhe thohyo ya tshikolo itshi tsha Makause na uri vho kona u vhona zwothe kha miwaha iyi.

"Phanda ha musi tshi sa athu pfuluswa, tsho

vha tshi Tweefontien hune ha vha vhupo ha zwa vhulimi na migodi. Zwine zwa ambauri vhana vho vha tshi tshimbila kana u enda khilomitha dzi fhiraho 40 uri vha swike tshikoloni, vha tshi khou shumiswa zwiendedzi zwo qetshedzwaho nga Muhasho wa Pfunzo ya Mutheo."

Ubva tshe tshikolo itshi tsha fhaqwa na u bvededza ha madzulo kana dzinndu, zwazwino vhana a vha tsha enda lwendo lu fhiraho khilomitha uri vha swike tshikoloni.

"Thaidzo khulwane ya tshikolo tsha kale ho vha hu u lova na u sa dzhenelela mitangano kha vhabebi vha vhagudisa zwo vhangwa nga lwendo lune vha tea u tshimbila. Ubva tshe ra pfuluwa, hu na u fhungudzea kha u lova na vhabebi vha vho kona u dzhenelela mitangano," vho ralo Vho Mahlangu.

Vho Phillip Maimela, vhane vha vha mudzulatshidulo wa khorondangi ya tshikolo, vha na vhana vhavhili vhane vha vha vha vhagudisa kha tshikolo itshi. Vhari vho takalela tshomedzo ntswa dzine vhana vhavho vha wana pfunzo yo teaho nga khadzo.

Minisita wa Pfunzo ya Mutheo Vho Angie Motshekga, vhe vha dzhenelela vhuqambo

Mishumo, dzinndu na mutakalo kha dzidorobo dza vhupo ha migodini

Muvhuso wo qetshedza masheleni a linganaho R18 bilioni u khwinisa nyimele dza kudzulele kwa zwitshavha zwa vhupo ha migodini u mona na shango.

Mushumo uo u khou tshimbizwa nga Komiti ya Dziminisita (IMC) ine ya vha na vhudifhinduleli ha u vusuludza vhupo ha migodini, thandela idzo dici kateda madzulo na vhuvha havhuqdi ha tshitshavha.

"Nga u angaredza R18 bilioni yo kumedzelwa mushumo u yaho phanda kha vhupo ha migodini hu siho kha nyimele yavhuqdi, zwine zwa do vhuedza mavundu a tevhelaho: Kapa Vhubvaquvha, Free State, Gauteng, KwaZulu-Natal, Limpopo, Mpumalanga na Devhula Vhukovhela," Muphuresidennde Vho Jacob Zuma vho ralo zwenezwino.

Muphuresidennde vho qivhadza uri Muhasho wa Madzulo a Vhathu, u tshi khou tikedzwa nga mazhe-ndedzi awo, wo vha u khou thoma thandela dza sekithara dza madzulo a tshitshavha dza 66 kha dorobo dza 15 dza migodini.

Kha nwaha wa muvhalelano wa 2014/15, ho shumiswa masheleni a fhiraho R419 milioni kha mugaganyagwama wo vhetshelwaho thungo u itela u khwinisa madzulo a mikhukhuni kha dorobo dza migodini dzo topolwaho ngei Limpopo, Free State, Gauteng, Mpumalanga na Devhula Vhukovhela.

Masheleni a swikaho R1 bilioni o vhetshelwa thungo kha nwaha uno wa muvhalelano. Hu tshi khou lavhelelwa uri hu do qetshedza zwikhala zwa madzulo a swikaho 19 000 kha dorobo dza migodini.

Hu tshi engedzwa kha tshikwama tsha gavhelo ja masheleni ayo o vhetshelwaho thungo a madzulo a vhatu hu tshi itela dorobo dza migodini dici siho kha nyimele yavhuqdi, mazhendedzi a zwa dzinndu a Muhasho wa Madzulo a Vhathu o qetshedza R1 bilioni kha madzulo a vhatu o tanganelaho are doroboni dza migodini.

Muphuresidennde Vho Zuma vha ri mihasho ya muvhuso yo vhalaho yo vha itshi khou tshimbida thandela dza ndowetshumo khulwane na thukhu kha dorobo dza 15 dza migodini.

Vha ri izwi ndi zwa ndeme kha u sika zwikhala zwa mabindu na mishumo.

ha u vula tshikolo itshi, vha ri tshi do thusa vhukuma kha u shandukisa matshilo a vhagudisa avha.

> Tsho iswa phanda kha siatari 2

